

Ба Шурои диссертатсионии 6D/КОА-079
назди Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ
ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33)

ТАҚРИЗ

**ба автореферати диссертатсияи Ҷабборӣ Насиба Ҷаббор дар мавзӯи
«Хусусиятҳои асосии татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон»
барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси
23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ**

Дар замони муосир дар раванди татбиқи сиёсати иҷтимоӣ давлатҳои бештар кӯшиш менамоянд, ки дар самти таъмини баробарии гендерӣ сиёсати гендериро таҳия намуда, мутобиқати онро бо талаботҳои ҷаҳонӣ мувофиқ созанд. Тоҷикистон дар раванди мазкур ҳамчун субъекти фаъоли сиёсӣ баромад намуда, роҷеъ ба талаботҳои байналхалқӣ ва конститусионии кишвар худро уҳдадор месозад, ки татбиқи масоили имкониятҳои баробарӣ марду занро амалан иҷро намояд. Автореферати диссертатсияи Ҷабборӣ Насиба Ҷаббор дар мавзӯи «Хусусиятҳои асосии татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба омӯзиши хусусиятҳои татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар заминаи омилҳои иҷтимоӣ-сиёсӣ ва институтсионалӣ бахшида шудааст.

Муҳимияти мавзӯ бо таваҷҷуҳи афзоянда ба масъалаҳои баробарии гендерӣ ҳам дар сатҳи минтақавӣ ва ҳам дар сатҳи ҷаҳонӣ, инчунин зарурати таҳияи стратегияҳои самарабахши сиёсати иҷтимоӣ дар Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Дар кори илмӣ таҳлили ҳамаҷонибаи адабиёти зиёди илмӣ, заминаи меъёрию ҳуқуқӣ, механизмҳои татбиқ ва таҷрибаи таърихӣ Тоҷикистон ва кишварҳои мухталиф дар соҳаи сиёсати гендерӣ оварда шудааст. Муаллиф

ба таври боварибахш нишон медиҳад, ки чӣ гуна вижагиҳои минтақавӣ, бахусус, хусусиятҳои фарҳангӣ ва динии Тоҷикистон ба ташаккул ва дарки муносибатҳои гендерӣ дар ҷомеа таъсир мерасонанд.

Мақсади таҳқиқот – муайян намудани хусусиятҳои асосӣ ва самтҳои татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Барои расидан ба ҳадафи мазкур иҷрои вазифаҳои зеринро муаллиф зарур медонад: таҳқиқи масъалаҳои муносибатҳои гендерӣ ва тамоюлҳои инкишофи он; муайян намудани ҷанбаҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқи сиёсати гендерӣ; таҳқиқи заминаҳои амалии татбиқи сиёсати гендерӣ дар замони муосир; муайян намудани заминаҳои асосии ташаккули сиёсати гендерӣ дар Тоҷикистон; баррасии раванди татбиқи сиёсати гендерӣ ва асосҳои ҳуқуқии татбиқи он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон; ошкор сохтани татбиқи институтсионалии (ниҳодии) сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва муайян намудани дурнамои инкишофи он.

Асосҳои назариявии таҳқиқот асосан бар таҳқиқоти олимони гузашта ва муосир, бахусус сиёсатшиносон, ҳуқуқшиносон, фарҳаншиносон ва ҷомеашиносони сатҳи миллӣ ва байналмилалӣ бунёд ёфтааст. Ин таҳқиқотҳо заминаи устувори омӯзиши масъалаҳои сиёсати гендериро дар ташаккули муносибатҳои гендерӣ фароҳам оварданд, ки бевосита дар рушди низоми идораи давлатӣ ва ташаккули системаи сиёсӣ мусоидат менамоянд. Ҳамзамон, дар раванди таҳқиқ манбаъҳои гуногун, аз ҷумла асарҳо, паёмҳо ва баромадҳои Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, инчунин ҳуҷҷатҳои расмӣ ва маводи омории мақомоти давлатӣ ва ғайридавлатӣ мавриди истифода қарор гирифтаанд. Ғайр аз ин, дар таҳқиқ концепсияҳои илмӣ муосири ҷомеашиносӣ, ки ба масъалаҳои гендер дахл доранд, аз ҷумла назарияҳои «феминизм», «баробарии гендерӣ» ва «сиёсати гендерӣ» таҳлил ва баррасӣ шуданд.

Асосҳои методологии таҳқиқотро истифодаи усулҳои илмӣ сиёсатшиносӣ, аз ҷумла методҳои концептуалӣ, меёриву арзишӣ ва футурологӣ, ҳамчунин методҳои таҳлилӣ, таърихӣ, системанокӣ, сохториву функционалӣ, муқоисавӣ ва коммуникатсионӣ ташкил медиҳанд. Муносибати концептуалӣ андешаҳои муаллифро бар асоси таълимотҳои илмӣ асоснок сохт. Муносибати меёриву арзишӣ ба унвонҷӯӣ имкон дод, ки масъалаҳои таҳқиқотиро бо таҳкими меёрҳои танзимкунандаи муносибатҳои ҷамъиятӣ, ахлоқ ва ҳуқуқ пайваста таҳлил намояд ва натиҷаҳои мукамал ба даст орад. Муносибати футурологӣ бошад, дар муайян намудани дурнамои рушди сиёсати гендерӣ дар шароити нави Тоҷикистон мусоидат намуд.

Навоварии илмӣ тадқиқот дар муайян кардани хусусиятҳои татбиқи сиёсати гендерӣ, инчунин пешниҳоди тавсияҳои ба амалия нигаронидашуда оид ба баланд бардоштани самаранокии он равона гардидааст.

Дар боби якум – «Асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқи сиёсати гендерӣ», ки аз ду зербоб иборат мебошад, роҷеъ ба масоили гендерӣ дар қори илмӣ андешаҳои мутафаккирони ғарбӣ ба монанди Афлотуну Арасту ва намояндагони илми Шарқ ба монанди Сино, Фирдавсӣ, Унсуролмаолии Кайковус таҳлил гардиданд. Ба андешаи муаллиф хусусияти муҳими афкори мутафаккирони форсу тоҷик ин аст, ки онҳо барои тавсифи муқаддасоти меёрҳои гендерӣ ва идеалҳо аз мафҳум ва категорияҳои динӣ хеш истифода мебарданд. Мутафаккирон марду занро бо истифода аз рамзҳо ва арзишҳои динӣ дар контексти ахлоқӣ ва иҷтимоӣ ҷомеа тавсиф мекарданд. Дар боби мазкур диссертант таъкид менамояд, ки сиёсати гендерӣ соҳаи наҷандон қадимаи сиёсати давлатӣ мебошад. зеро он дар рағбанди институтсионалигардии ҳуқуқҳои занон ва баробарии онҳо бо ҳуқуқҳои

мардҳо ҳамчун унсури муҳими муҳайёсозандаи нақши зан дар ҷомеа, танҳо дар асри XX пайдо шудааст.

Дар боби дуюм – «Сиёсати гендерӣ ва заминаҳои татбиқи амалии он» масъалаҳои татбиқи сиёсати гендерӣ дар мисоли ИҶШС, дастовардҳои кишварҳои аврупоӣ ва аввалин кӯшишҳои татбиқи он дар низоми сиёсии Тоҷикистон таҳлил карда мешавад.

Ба андешаи муаллиф самтҳои татбиқи сиёсати гендерӣ бо фаъолияти рӯзмарраи аҳолии кишвар дар ҳаёти сиёсӣ иқтисодӣ ва иҷтимоӣ фарҳангӣ вобаста аст. «Сиёсати давлатӣ нисбат ба занон» хусусияти асосии сиёсати гендериро дар Тоҷикистон муайян мекунад, зеро таъмини ҳуқуқҳои занон бо меъёрҳои мутобиқшавандаи онҳо бо ҳуқуқҳои мавҷудаи мардон муайян мегардад.

Дар боби сеюм – «Хусусиятҳои ташаккул ва самтҳои асосии татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» оид ба сиёсати гендерӣ ва низоми татбиқи он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва масъалаҳо ва пешони рушди сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» маълумот оварда шудааст. Муаллиф дар асоси таҳлили бахши қонунгузори Тоҷикистон, таҳлилҳои омӯрӣ мақоми занро дар низоми гендерӣ муайян мекунад ва дар бораи зарурати ташаккули доктринаи миллии гендерӣ ҳарф мезанад.

Хулосаҳои муаллиф дар асоси андешаҳои илмӣ ва пешниҳодҳои муфид баҳри беҳбудии низоми татбиқи сиёсати гендерӣ оварда шуданд. Хулосаҳои назариявӣ бо маълумотҳои таҷрибавӣ тасдиқ карда мешаванд, ки ба тадқиқот аҳамияти амалӣро зам мекунад. Бояд гуфт, ки маводи таҳқиқшуда ба баёни мантиқӣ ва вазифаҳои тадқиқотӣ мувофиқанд. Автореферат мазмуни тадқиқоти диссертсиониро пурра инъикос намуда, ба талаботи асарҳои илмӣ ин сатҳ ҷавоб медиҳад. Дар маҷмӯъ, рисола як таҳқиқоти

мустақили илмӣ буда, арзиши назариявӣ ва амалӣ дорад ва сазовори баҳои мусбат аст.

Ҳолатҳои асосӣ, хулосаҳо, тавсия ва пешниҳодҳои дар диссертатсия дарҷгардида дар 7 мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла, 3 маводи конференсияи илмӣ – амалӣ инъикос ёфтаанд, ки саҳми докталаби дараҷаи илмиро муайян мекунанд.

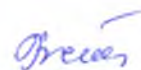
Таҳқиқоти диссертатсионии мазкур дар мавзӯи «Хусусиятҳои асосии татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» бо шиносномаи ихтисоси илмӣ 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мутобиқат менамояд.

Заминаҳои назариявӣ, методологӣ ва пойгоҳи тадқиқот дар автореферат инъикос ёфта, кори илмӣ аз тарафи муаллиф мустақилона таълиф гардида, дорои ягонагии дохилӣ, натиҷа ва нуктаҳои нави илмӣ мебошад.

Хулоса, автореферати диссертатсияи Ҷабборӣ Насиба Ҷаббор дар мавзӯи «Хусусиятҳои асосии татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба талабот ҷавобгӯӣ буда, муаллифи он сазовори соҳиб гардидан ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мебошад.

Муқарриз:

Номзади илмҳои сиёсӣ, и.в. дотсенти
кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии
Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии
Тоҷикистон ба номи С.Улуғзода

Базарова С.Ш.

Имзои и.в. дотсент Базарова С.Ш.-ро
тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии
Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода

Юсупова Б.Ғ.

24 октябри соли 2025.